

Jaarverslag 1997

Publicatie RLG 98/1

De Raad voor het Landelijk Gebied

De Raad voor het Landelijk Gebied is per 1 januari 1997 ingesteld bij wet, als één van de brede adviesraden van het nieuwe adviesstelsel.

De adviestaak van de raad luidt:

"de regering en de beide kamers der Staten Generaal te adviseren over strategische beleidsvraagstukken ten aanzien van de functies landbouw, natuur, bos en landschap, openlucht recreatie en visserij van het landelijk gebied, alsmede strategische vraagstukken die verband houden mét dan wel van invloed zijn óp die functies, al dan niet in onderlinge samenhang".

Met het oog op deze adviestaak vat de raad het begrip landelijk gebied ruim op. Zijn advisering richt zich daarom ook op natuur, recreatie en met landbouw samenhangende bedrijvigheid in en om stedelijke gebieden. In zijn adviezen wil de raad de mens -als vormgever, beheerder, gebruiker en bezoeker van het landelijk gebied- een belangrijke plaats geven.

De Raad voor het Landelijk Gebied werd op 28 januari 1997 door de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, de heer J.J. van Aartsen geïnstalleerd en wel in de volgende samenstelling:

- prof. H.J.L. Vonhoff (voorzitter)
- prof.dr. Th.A.M. Beckers
- mw. drs. H.L. Blok
- mw. dr. H.M. de Boois
- prof.dr. G.J. Borger
- mw. mr. F.G. van Diepen-Oost
- ir. J.T.G.M. Koolen
- mw. mr. H.C. ter Kuile-van der Hoeven
- mw. G.W. van Montfrans-Hartman
- J. van Noord (vice-voorzitter)
- P. Nijhoff
- prof.dr. J.D. van der Ploeg
- mw. mr. W.M.C. de Vrey-Vringer
- prof.dr. W.J. Wolff
- mr. P.C.E. van Wijmen

Secretaris van de raad is drs. T. Klumpers.
Het adres van raad en secretariaat is:

Stationsplein 14
3818 LE AMERSFOORT
tel. 033.4619948 / fax 033.4615310

Jaarverslag 1997

januari 1998

voorwoord

In 1997 is de Raad voor het Landelijk Gebied feitelijk van start gegaan. Weliswaar werden de contouren al in de loop van 1996 zichtbaar: de samenstelling van de raad, de formatie van het secretariaat en het aannemen van de instellingswet door beide Kamers der Staten Generaal, maar het echte werk kon nog niet beginnen.

Dankzij de snelle medewerking van het departement van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij kon de raad al vrij spoedig na de officiële instelling beschikken over een geautoriseerd werkprogramma. Zo ontstond noodzakelijkerwijs wel enige vertraging bij de start van de werkzaamheden maar niet meer dan nodig, en het eenmaal vastgestelde werkprogramma bood gelukkig voldoende concrete aanleiding voor een voortvarende aanpak. Die heeft geresulteerd in een aantal rapporten, waarvan de twee eerste - 'Tien voor de toekomst' en 'Stad en land in groen verband' - zijn aangeboden aan de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, de heer van Aartsen. Een derde rapport, over de ontwikkeling van 'nieuw land', werd aangeboden aan de minister van Verkeer en Waterstaat, mevrouw Jorritsma.

Daarnaast vindt over de aanpak van de werkzaamheden geregeld overleg plaats met andere adviesraden en vooral met de Raad voor Verkeer en Waterstaat en de VROM-raad. De hier en daar uitgesproken zorg dat deze nieuwe adviesstructuur zou kunnen leiden tot ongewenste doublures kan op die manier worden verlicht, hetgeen in het bestuur altijd als een positieve factor van betekenis moet worden beschouwd.

In de komende periode zal de raad zich duidelijker moeten profileren. Natuurlijk zal men de boom vooral aan zijn vruchten moeten leren kennen, maar het aanzien van de stam is eveneens van betekenis. Die positionering behoort er één te zijn van duidelijke onafhankelijkheid en van een visie die uitgaat van de betekenis van het landelijk gebied. Het is voor de raad bijvoorbeeld een onderzoek waard om na te gaan in hoeverre gedachten over de bestuurlijke organisatie van ons land recht doen aan die betekenis van het landelijk gebied. Het zou mij net verbazen als zou blijken dat daarmee in feite geen rekening wordt gehouden in de zin van een zelfstandige argumentatie-categorie.

Dit brengt mij op de aard van de advisering. De herschikking van de adviesstructuur heeft uitsluitend zin als dat leidt tot verandering van de aard van de advisering. Het is begrijpelijk dat in de achterliggende periode de echo's uit het verleden - zij het al niet meer heel duidelijk - nog hebben geklonken. Maar het is ook evident dat de door mij vermelde adviezen worden gekenmerkt door andere invalshoeken en inzichten dan voorheen gebruikelijk was. In dat verband moet bijvoorbeeld worden vermeld dat de factor landbouw op een geheel andere wijze moet worden benaderd, terwijl tegelijk ook moet worden vastgesteld dat de bij-effecten van de agrarische activiteiten - onbedoeld, maar soms ingrijpend - mede in de beschouwingen betrokken moeten blijven worden. Het is te voorzien dat deze ontwikkeling in 1998 verder zijn beslag kan krijgen.

Voor de medewerkers van de raad - het secretariaat - zal 1998, na een spannend jaar van vele veranderingen, een jaar van consolidatie moeten betekenen. Daarbij zal echter niet minder dan in 1997 een beroep moeten worden gedaan op de inzet en inventiviteit. Het verheugt mij daarom te kunnen constateren dat het secretariaat in dat opzicht in het achterliggende jaar - in de positieve betekenis van het woord - 'ouderwets' heeft aangepakt.

Prof. H.J.L. Vonhoff, voorzitter.

inhoudsopgave

1	<i>inleiding</i>	9
2	<i>installatie en vergaderingen, secretariaat</i>	10
	2.1 installatie van de raad	
	2.2 vergaderingen	
	2.3 huisvesting en secretariaat	
3	<i>werkprogramma en werkwijze</i>	14
	3.1 wettelijke voorschriften	
	3.2 voorbereiding eerste werkprogramma	
	3.3 werkprogramma 1997-1998	
	3.4 werkwijze van de raad	
4	<i>afstemming en samenwerking</i>	17
	4.1 afstemming en samenwerking met andere adviescolleges	
	4.2 internationale uitwisseling en samenwerking	
5	<i>uitgebrachte adviezen en adviezen in voorbereiding</i>	19
	5.1 uitgebrachte adviezen	
	5.2 adviezen in voorbereiding	
6	<i>samenstelling raad en secretariaat per 31-12-1997</i>	24

1 inleiding

Dit is het eerste jaarverslag van de Raad voor het Landelijk Gebied. Op 1 januari 1997 werd de Wet op de Raad voor het Landelijk Gebied - de instellingswet van de raad - van kracht. Op 28 januari werd de raad officieel geïnstalleerd door de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij.

adviesopdracht

De adviesopdracht van de raad staat beschreven in de instellingswet, en wel als volgt:

“de regering en de beide kamers der Staten Generaal te adviseren over strategische beleidsvraagstukken ten aanzien van de functies landbouw, natuur, bos en landschap, openluchtrecreatie en visserij van het landelijk gebied, alsmede strategische vraagstukken die verband houden met dan wel van invloed zijn op die functies, al dan niet in onderlinge samenhang”.

jaar in het teken van startactiviteiten

Het spreekt vanzelf dat veel activiteiten in dit eerste jaar in het teken stonden van de start van de werkzaamheden en wat daarbij zoal komt kijken:

- de voorbereiding van het eerste werkprogramma
- het ontwikkelen van de werkwijze en de te hanteren uitgangspunten
- het inwerken van het nieuw gevormde secretariaat
- het leggen van relaties met deskundigen, instellingen en ministeries
- het ontwikkelen van een huisstijl e.d.
- het voorbereiden en uitbrengen van de eerste adviezen
- de verhuizing naar de definitieve huisvesting in Amersfoort
- het opzetten van overleg, afstemming en samenwerking met de andere nieuwe adviesraden.

In dit jaarverslag zullen deze startaspecten duidelijk op de voorgrond treden.

de inhoud van dit jaarverslag

Achtereenvolgens wordt in dit jaarverslag aandacht besteed aan de volgende onderwerpen:

in hoofdstuk 2 aan de installatie en vergaderingen van de raad, aan huisvesting en secretariaat

in hoofdstuk 3 aan het werkprogramma en de werkwijze van de raad

in hoofdstuk 4 aan afstemming en samenwerking

in hoofdstuk 5 aan uitgebrachte adviezen en adviezen in voorbereiding

in hoofdstuk 6 aan de samenstelling van raad en secretariaat.

2 installatie en vergaderingen, secretariaat

2.1 installatie van de raad

Op 28 januari 1997 werd de raad door minister J.J. van Aartsen van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij officieel geïnstalleerd. De minister en de voorzitter van de raad, de heer Vonhoff, voerden daarbij het woord. Deze 'schoten voor de boeg' bij de formele start van de werkzaamheden worden hier nogmaals weergegeven.

Installatie-toespraak van Minister Van Aartsen

Voorzitter en leden van de Raad voor het Landelijk Gebied, dames en heren.

De installatie van de Raad voor het Landelijk Gebied is voor mij persoonlijk een bijzonder heuglijk moment. Zoals u weet ben ik in mijn ambtelijk bestaan voorafgaand aan dit ministerschap nauw betrokken geweest bij de start fase van het wetgevingsprogramma, waarbij het adviesstelsel van de regering eerst ingrijpend werd gesaneerd om vervolgens een nieuw adviesstelsel tot stand te brengen. Een ingreep die niet alleen grotere efficiency tot doel had, maar ook het versterken van de relatie tussen advies en politiek.

Waren er in 1994 meer dan 100 adviescolleges: op basis van de nieuwe Kaderwet Adviescolleges zullen dat er nog zo' n kleine 25 zijn. Daarvan zijn er 13 te typeren als brede adviescolleges, die vooral gaan adviseren in strategische zin en in een vroeg stadium van de beleidscyclus.

Uw raad is uiteraard één van die brede adviescolleges.

Ik vind de start van de Raad voor het Landelijk Gebied ook van belang omdat de adviestaak van de raad zo voortreffelijk aansluit bij het proces van beleidsvernieuwing en beleidsintegratie dat het Kabinet nastreeft.

De tekst van de Instellingswet volgend hebt u tot taak de regering en de beide Kamers der Staten Generaal te adviseren over strategische beleidsvraagstukken ten aanzien van de functies landbouw, natuur, bos en landschap, openluchtrecreatie en visserij, al dan niet in onderlinge samenhang. Naast het adviseren over sectorspecifieke onderwerpen zult u nog vaker voor de taak staan te adviseren over integrale vraagstukken. Integrale vraagstukken voorkomend uit de ontwikkelingen van deze tijd, ontwikkelingen waarin de samenhang tussen economie en ecologie steeds belangrijker wordt en waarin we het stedelijke en landelijke gebied eigenlijk niet meer los van elkaar kunnen beschouwen. Ik constateer dat er sprake is van een complex en onderling verweven samenspel van ontwikkelingen, functies en belangen.

De heeft zijn gevolgen voor het beleid en advies.

Dames en heren.

Het Kabinet is thans bezig voorbereidingen te treffen voor investeringen ter versterking van de ruimtelijke-economische structuur. Zoals u weet heeft het kabinet hierover op Prinsjesdag een brief uitgebracht. In het voorjaar komt er een nadere concretisering, zowel inhoudelijk als financieel. Economische groei, meer werkgelegenheid en infrastructuur zijn daarbij enkele sleutelbegrippen. Hier ligt ook voor mij een grote uitdaging. Immers de sectoren waarvoor ik politieke verantwoordelijkheid draag, leveren een belangrijke bijdrage aan inkomen, werkgelegenheid en de leefbaarheid in Nederland.

Het Kabinetsbeleid is gericht op het optimaal gebruik maken van het economisch potentieel, maar wil ook invulling geven aan het streven naar duurzaamheid, ruimtelijke kwaliteit en ecologisch verantwoord beheer. Dit ten behoeve van de realisering van een hoogwaardig woon-, werk- en leefklimaat. Mijn vertrekpunt daarbij is dat een goede combinatie van economie en ecologie ons land allure en aantrekkingskracht geeft. LNV kan hier een goede bijdrage aan leveren.

Door het steeds meer samengaan van landelijke en stedelijke gebieden als gevolg van de toenemende verstedelijking, zullen ontwikkelingen van buiten de landbouw een steeds sterker stempel gaan drukken op het landelijk gebied. De landelijke gebieden moeten zich mijns inziens zodanig kunnen ontwikkelen dat ze ook voor stedelijke gebieden van buiten onze landsgrenzen van betekenis zijn. Ze leveren hoogwaardig voedsel en kunnen zich daarnaast internationaal onderscheiden door hun ruimtelijke kwaliteit. En ze bieden kansen voor recreatief-toeristische ontplooiing.

De ontwikkeling van het landelijk gebied wordt daardoor in veel meer opzichten van economisch belang dan in het verleden. Voor deze ontwikkeling blijft de landbouw naar mijn mening echter één van de sleutelfactoren. Immers, 70% van de totale landoppervlakte van ons land is in gebruik bij deze sector. Het is daarom dat in de landelijke gebieden de landbouwsector een belangrijke bron van welvaart blijft.

Om de agribusiness als stabiele factor in onze economie zijn bijdrage te kunnen laten geven aan de werkgelegenheid, zijn aanpassingen vereist in de keten van produktie naar verkoop, in de agrologistiek en in de kennisinfrastructuur. We moeten zoeken naar nieuwe logistieke concepten om de spanning tussen wegtransport en de invloed op natuur en milieu te verminderen. Ook bij grote infrastructurele projecten als de Hogesnelheidslijn en de Betuwelijn en bij de discussie over nieuw land ten behoeve van een tweede nationale luchthaven, gaat het om het zoeken naar het evenwicht tussen economie, werkgelegenheid en welvaart enerzijds en ecologie, leefbaarheid, landschappelijke schoonheid, imago en welzijn anderzijds.

Dat is ook het geval bij de verdere verstedelijking. De vraag naar de wenselijkheid van een compacte verstedelijking met grote groene tussenruimte moet mijns inziens daarbij worden afgewogen tegen een wat meer gespreide verstedelijking met veel groen daarbinnen. In ieder geval moeten de groene gebieden tussen de steden voor de revitalisering van die steden voldoende kwaliteit hebben. Dit vraagt om een robuuste groenstructuur met vertakkingen tot in de stad en een goede ontsluiting voor wandelaars en fietsers.

Kortom: werken aan de ruimtelijke kwaliteit van ons stedelijk en landelijk gebied is essentieel voor welzijn en welvaart en voor de internationale concurrentiepositie van ons land als vestigingsplaats voor bedrijven.

Binnen deze context start u met uw advieswerkzaamheden. Binnenkort zal ik met u nog overleg voeren over het adviesprogramma van de raad voor 1997. Na beraadslaging in het Kabinet zal het adviesprogramma dan vervolgens aan de Tweede Kamer worden aangeboden.

Dames en heren van de raad en van het secretariaat van de raad.

Er wordt veel van u verwacht. We staan voor ontwikkelingen waarop wij met ons beleid een antwoord moeten hebben. Het LNV-beleid moet daarbij niet alleen inspelen op ontwikkelingen waarmee we geconfronteerd worden, maar ook trendsettend zijn voor toekomstige ontwikkelingen in onze samenleving. Dit vormt een uitdaging voor de beleidsmedewerkers op het departement, maar ook voor u.

Uw adviezen kunnen immers een inspiratiebron zijn.

Graag wil ik daarom bij deze de Raad voor het Landelijk Gebied officieel installeren en de leden hun benoeming door de Kroon overhandigen.

Van harte wens ik alle leden en medewerkers van de raad veel succes bij hun werkzaamheden.

Reactie op de installatie door voorzitter Vonhoff:

Allereerst een woord van oprechte erkentelijkheid vanwege het vertrouwen dat u ons heeft willen schenken, bekrachtigd door de goedkeuring van de benoemingen door de Koningin. Zo ongedurig waren wij dat wij de installatie niet hebben willen afwachten en reeds vanmiddag ons werk hebben aangevat.

Dat geeft meteen ook de zelfstandige mogelijkheden en onafhankelijkheid van de raad aan. In het samenspel is de onafhankelijkheid van grote betekenis. Dat hebben wij ook in onze besprekingen van vanmiddag benadrukt. Maar onafhankelijkheid betekent niet dat wij los van elkaar bestaan en op uw uitnodiging om het adviesprogramma te bespreken zullen wij dan ook graag ingaan.

Er moet duidelijkheid zijn over onze inzet, de inbreng die u van de raad verwacht en de rol die bij voor zichzelf ziet. Ons gevoel is dat op louter filosoferen en abstracties niemand zit te wachten. Daar kan ook niemand beleid op bouwen. In uw verhaal hoor ik Nederland 2030 doorklinken en evaluatie van beleid. U benadrukt het procesmatige karakter en de functionele kant van wat landelijk gebied wordt genoemd. Het landelijk gebied is inderdaad geen gemarkeerd deel van de kaart. Wij zullen ook in het stedelijk gebied moeten doordringen: zelfs het Vondelpark houdt ons niet tegen.

Wij zullen duidelijk prioriteiten moeten stellen binnen onze omvang, capaciteit en tijdsbestek. Wij nemen ons voor om - waar dat nodig is - rekening houdend met de regeling waarbinnen wij werken - extra deskundigheid in te roepen, bijvoorbeeld in werkgroepen die de raad instelt.

Het zal duidelijk zijn dat het terrein dat wij betreden ook door andere adviesraden wordt betreden. De voor de hand liggende roep om samenwerking heeft in dat kader van vele kanten geklonken en dat

moet ook zeker niet uitgesloten worden. Ook in het verleden werden enkele adviezen al door twee of meer raden gezamenlijk voorbereid. Maar het is ook belangrijk dat een eigen onversneden geluid worden gehoord: de eigen discipline brengt dat met zich mee.

Onafhankelijkheid van de raad is niet alleen van belang ten opzichte van het departement, maar ook ten opzichte van allerlei organisaties. Het feit dat wij uit een ruimere kring deskundigheid willen betrekken voor het voorbereiden van onze adviezen, betekent niet dat wij de belangenbehartiging willen introduceren.

Nogmaals: graag vernemen wij uw inzichten ten aanzien van het adviesprogramma en daar zullen we onze inzichten naast leggen. We zullen dan een werkprogramma opstellen en aan u voorleggen.

U heeft een uitgangspunt aangegeven. Ik proef daar de relatie economie-ecologie heel duidelijk uit. En u heeft meer onderwerpen en ontwikkelingen aangestipt. Dergelijke categorieën weerspiegelen echter niet altijd de politieke werkelijkheid van het moment. De raad zal ook werken over de jaren heen, dus ook over het voortbestaan van vele kabinetten.

Dat zal dan weer leiden tot een vorm van stabiliteit. En voordat die stabiliteit tot verstening leidt zal er opnieuw een voorstel liggen voor een nieuw adviesstelsel.

2.2 vergaderingen

plenaire vergaderingen van de raad

De raad kwam in het verslagjaar 11 keer voor een reguliere plenaire vergadering bijeen. In deze vergaderingen werd aandacht besteed aan alle zaken van eenmalig of structureel belang voor het functioneren van de raad: werkprogramma, werkwijze, taakverdeling, instelling werkgroepen ad hoc, adviezen in voorbereiding (startnotities en tussenrapportages), vaststelling van adviezen, presentatie van adviezen of het raadswerk in het algemeen en de afstemming en samenwerking met andere raden.

Ter nadere kennismaking met het werk van de raad woonde de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij een deel van de augustus-vergadering bij.

algemene discussie over uitgangspunten

Op 24 en 25 juni is de raad voor een algemene discussie bijeen geweest in de omgeving van Ermelo. Bij die gelegenheid werd van gedachten gewisseld over de gewenste rol van de raad en over te hanteren inhoudelijke uitgangspunten bij zijn advieswerkzaamheden. De resultaten zijn vastgelegd in een notitie voor intern gebruik.

werkgroepen ad hoc

Ten behoeve van de adviesvoorbereiding werden diverse werkgroepen ad hoc ingesteld, meestal bestaande uit enkele raadsleden aangevuld met deskundigen van buitenaf, en onder voorzitterschap van een door de raad aangewezen lid van de raad. De samenstelling van de werkgroepen die in 1997 actief waren, wordt vermeld bij de betreffende adviesonderwerpen in hoofdstuk 5.

De werkgroepen 'Stad en Land' en 'Nieuw Land' kwamen respectievelijk 3 en 4 keer bijeen en zijn inmiddels weer ontbonden. De werkgroepen 'Grootschalige Ingrepen', 'Land-Water', 'Voedselproductie', 'Hectares of Kwaliteiten' en 'Natuur en Recreatie' kwamen respectievelijk 3, 3, 3, 1 en 2 keer bijeen, en lopen in 1998 nog door. De werkgroep 'IJsselmeer' werd wel ingesteld maar kwam in het verslagjaar nog niet in vergadering bijeen.

bilaterale gesprekken

Ten behoeve van de voorbereiding van adviezen is ook regelmatig van bilaterale gesprekken gebruik gemaakt. Door raadsleden of het secretariaat wordt dan gesproken met deskundigen over de adviesonderwerpen of specifieke onderdelen daarvan, in aanvulling op de bespreking in werkgroepen of in de plenaire raad.

Voor een tweetal adviezen zal een uitgebreide gesprekkenronde zelfs het voornaamste deel van de voorbereiding vormen: de adviezen over respectievelijk Voedselproductie en Kustvisserij.

2.3 huisvesting en secretariaat

van tijdelijke naar definitieve huisvesting

De raad hecht eraan zijn basis in het midden van het land te hebben: in verband met een goede bereikbaarheid vanuit alle delen van het land, maar ook om de onafhankelijkheid van de raad en van zijn secretariaat ten opzichte van het ministerie van LNV te benadrukken en te waarborgen. De beoogde kantoorlocatie in Amersfoort kon niet direct per 1 januari in de vereiste staat worden opgeleverd, zodat de raad t/m augustus tijdelijk gehuisvest was in het pand van de voormalige, per 31 december 1996 opgeheven, Raad voor het Natuurbeheer te Utrecht. Met ingang van 1 september is de raad echter verhuisd naar zijn definitieve huisvesting: Stationsplein 14 te Amersfoort.

vorming secretariaat

Na een zorgvuldige voorbereiding gedurende de tweede helft van 1996, kon het nieuwe secretariaat op 1 januari 1997 van start gaan, dus nog vóóordat de nieuwe raad zelf op 28 januari 1997 werd geïnstalleerd. Het secretariaat, deels samengesteld uit medewerkers van de secretariaten van de opgeheven Raden voor Natuurbeheer en Openluchtrecreatie en deels uit van elders aangetrokken medewerkers, was op dat moment echter nog niet compleet. Per 31-12-1997 is nog sprake van één vacature. Een volledig overzicht van de personele situatie is opgenomen in hoofdstuk 6.

startwerkzaamheden

Het secretariaat is direct vanaf 1 januari gestart met de diverse voorbereidende werkzaamheden die samenhangen met de start van een nieuwe raad. Daarbij kon in eerste instantie worden geprofiteerd van het feit dat de vaststelling van het werkprogramma nog even op zich liet wachten. Echter, ook daarna, tot aan het eind van het verslagjaar toe, vroegen deze activiteiten nog veel tijd en aandacht. Met name de tijdelijkheid van de huisvesting in de eerste 8 maanden, de daaropvolgende verhuizing en de dáár weer op volgende installatie- en inrichtingsactiviteiten vergden nogal wat aandacht op een moment dat ook de eerste adviezen werden voorbereid, gepresenteerd en verspreid.

Als inhoudelijke startactiviteit - in afwachting van duidelijkheid over het werkprogramma - werd door het secretariaat een interne verkenning 'stapelen met beleid' uitgevoerd. Hierover werd in één van de eerste raadsvergaderingen van gedachten gewisseld, hetgeen de leden de gelegenheid bood om elkaar en het beleidsveld beter te leren kennen.

werkbezoek

Om het teamvormings-proces voorlopig af te ronden, en tegelijk ook in verband met de voorbereiding van diverse adviezen, bracht het secretariaat op 29 en 30 oktober een werkbezoek aan delen van Zuid-Holland en Zeeland. Daarbij werd door Rijkswaterstaat een bezoek per schip georganiseerd aan Maasvlakte, Haringvlietsluizen en Voordelta. In Zeeland zorgden het Bureau voor Toerisme Zeeland en Staatsbosbeheer voor een programma rond recreatief-toeristische ontwikkeling in relatie tot landbouw en natuur.

3 werkprogramma en werkwijze

De raad noch het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij zijn geheel vrij om te bepalen welke werkzaamheden de raad uitvoert en op welke wijze dat gebeurt. Er is weliswaar een redelijke marge om bepaalde zaken naar eigen inzicht te regelen - en mede daarom verschillen de nieuwe adviesraden wat betreft hun werkwijze enigszins van elkaar - maar de belangrijkste punten zijn wettelijk vastgelegd.

3.1 wettelijke voorschriften

De wettelijke voorschriften voor het werkprogramma en het functioneren van de raad zijn vastgelegd in de Kaderwet Adviescolleges, die op 1 januari 1997 van kracht is geworden.

Enkele belangrijke punten zijn:

- advisering dient hoofdzakelijk plaats te vinden op basis van adviesvragen van de verantwoordelijke minister(s) of de Staten Generaal, en te zijn vastgelegd in een werkprogramma dat onder verantwoordelijkheid van de minister wordt opgesteld; dit werkprogramma dient na vaststelling door de ministerraad te worden voorgelegd aan de Tweede Kamer
- de adviezen zijn niet beleidsvolgend maar zullen aan de basis van de beleidsvoorbereiding (kunnen) staan; de adviezen hebben waar mogelijk een brede gezichtshoek en onderwerpen worden integraal benaderd
- raden zijn samengesteld uit deskundigen die zonder last of ruggespraak functioneren, en zijn volledig betrokken bij en verantwoordelijk voor de opstelling van alle adviezen; er zijn derhalve geen vaste onderraden of commissies
- raden dienen te voldoen aan de gestelde adviestermijnen; de beleidsreactie van de minister dient binnen drie maanden na het uitbrengen van een advies aan de Tweede Kamer te worden aangeboden
- de verschillende adviescolleges dienen de werkzaamheden zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen en - waar noodzakelijk - samen te werken
- secretariaten zijn - in vergelijking met situaties in het verleden - relatief beperkt van omvang.

3.2 voorbereiding eerste werkprogramma

De voorbereiding van het eerste werkprogramma is - voor het departement van LNV en voor de raad zelf - een zoektocht geweest. De Kaderwet blijkt op vele, vooral praktische punten, in het midden te laten wíe wannéér wélke initiatieven neemt om tot een werkprogramma te komen.

De volgende belangrijke stappen werden genomen:

- een inventarisatieronde binnen het departement van LNV startte reeds in 1996 en werd in januari 1997 afgesloten met het vaststellen van een groslijst van de wensen en behoeften van de beleids- en regiodirecties
- in de periode van januari tot maart werd n.a.v. deze groslijst in divers overleg gesproken over prioriteiten en mogelijke clusteringen
- voorzitter en secretaris van de raad overlegden op 12 februari met een vertegenwoordiging van de Bestuursraad over de inhoud van het werkprogramma, de te maken keuzen en de (inmiddels bekende) opvattingen van raad daarover; aansluitend bracht de raad zijn opvattingen schriftelijk ter kennis van de minister
- een afrondend overleg tussen een delegatie van de raad en de minister van LNV over het werkprogramma vond plaats op 12 mei
- op 6 juni werd het werkprogramma, na en op basis van de formele inspraakronde bij andere departementen, door de ministerraad goedgekeurd; hierna zond de minister van LNV het toe aan de Tweede Kamer.

3.3 werkprogramma 1997-1998

Het eerste werkprogramma van de Raad voor het Landelijk Gebied bestrijkt een periode van twee jaar, te weten 1997 en 1998. Een overzicht van dit programma wordt hieronder weergegeven, met daarbij een korte indicatie van de stand van zaken per onderwerp.

1. <i>Stad-land concepten</i>	<i>gepubliceerd op 25 augustus 1997, onder de titel 'Stad en land in groen verband'</i>
2. <i>LNV-beleidsverkenningen landelijk gebied in de 21^e eeuw</i>	<i>gepubliceerd op 25 augustus 1997, onder de titel 'Tien voor de toekomst'</i>
3. <i>De ontwikkeling van nieuw land</i>	<i>gepubliceerd op 23 oktober 1997, onder de titel 'Nieuw land ontwikkelen: zinnig of onbezonnen'</i>
4. <i>Bestuurlijke rollen en verantwoordelijkheden i.r.t. de LNV-koers voor de 21^e eeuw</i>	<i>voorbereiding nog niet gestart</i>
5. <i>Grootschalige ingrepen en de kwaliteit van het landelijk gebied</i>	<i>in voorbereiding</i>
6. <i>De toekomstige relatie land-water</i>	<i>in voorbereiding</i>
7. <i>2^e fase kustvisserij</i>	<i>in voorbereiding</i>
8. <i>Hectares of kwaliteit, de gewenste natuur in relatie tot andere functies</i>	<i>in voorbereiding</i>
9. <i>Wat moet de maatschappij over hebben voor natuur en recreatie</i>	<i>in voorbereiding</i>
10. <i>De beschikbaarheid van water</i>	<i>de voorbereiding nog niet gestart</i>
11. <i>Voedselproductie in de 21^e eeuw</i>	<i>in voorbereiding</i>
12. <i>Integraal ontwikkelingsperspectief IJsselmeergebied</i>	<i>in voorbereiding</i>
13. <i>Kenmerkend landelijk gebied als</i>	<i>in voorbereiding</i>

3.4 werkwijze van de raad

centrale rol voor de raad zelf

De raad kent geen vaste commissies, onderraden of dagelijks bestuur. Er is daardoor - meer dan bij de voorgangers in het oude adviesstelsel - een centrale rol voor de raad zelf. De plenaire raad en zijn maandelijkse vergaderingen vormen het hart van het raadswerk. Daarin wordt het werkprogramma besproken, worden de lijnen voor de te ontwikkelen adviezen uitgezet, worden de adviesvoorbereidingen besproken en worden uiteindelijk de conceptadviezen bediscussieerd en vastgesteld.

streven naar algehele overeenstemming

De raad streeft in beginsel naar algehele overeenstemming over de uit te brengen adviezen. Slechts in het uiterste geval zal hij gebruik maken van hoofdelijke stemmingen of het opnemen van minderheidsstandpunten, ook al worden die mogelijkheden in de Kaderwet geboden. Mede met het oog op dit streven - en daarmee het belang van een volledig open en onbelaste discussie tussen de leden van de raad - hebben de vergaderingen een besloten karakter. Het uiteindelijke resultaat van het raadswerk is volledig openbaar en de adviezen worden breed verspreid.

voorbereiding van adviezen

Hoewel de plenaire raad een centrale rol heeft in het raadswerk, worden de adviezen zeker niet alleen en in isolatie voorbereid. Behalve dat de raad een eigen **secretariaat** heeft, dat op aanwijzing van de raad onder meer informatie vergaart en selecteert, contacten legt en onderhoudt en notities opstelt, maakt de raad ook gebruik van aanvullende deskundigen bij het voorbereiden van adviezen. Het instellen van een **werkgroep ad hoc** is een vorm die daarbij regelmatig wordt gehanteerd. Een dergelijke werkgroep kan op basis van een door de raad vastgestelde 'startnotitie' een advies inhoudelijk voorbereiden. Daaraan nemen zowel enige raadsleden alsook een kleiner of groter aantal deskundigen van buiten de raad deel. Het resultaat van die voorbereiding, die plaatsvindt onder regelmatige terugkoppeling met de raad, wordt uiteindelijk in de vorm van een conceptadvies aan de raad voorgelegd. De werkgroep neemt noch heeft de verantwoordelijkheid voor het uiteindelijke advies, want die valt aan de raad toe bij de vaststelling ervan. Daarom kan de raad ook afwijken van het voorbereide conceptadvies, hoewel dat na een regelmatige kortsluiting tussen raad en werkgroep gedurende de voorbereiding in de praktijk slechts beperkt zal voorkomen.

Een voorbereidingsgroep kan ook alleen uit enkele raadsleden bestaan. In een dergelijke situatie worden **andere vormen van externe oriëntatie** toegepast. Naast literatuurstudie en de intensieve discussie in dat kleine verband, kunnen informatie, inzichten en standpunten van buiten de raad dan worden vergaard via een reeks gesprekken, een workshop, een klein uitbesteed onderzoek, etc. Het secretariaat zal dan een belangrijke rol vervullen bij het organiseren/coördineren van deze activiteiten en bij het inpassen en integreren van de uitkomsten in het advies dat wordt voorbereid.

een aangewezen trekker voor elk advies

Welke vorm ook wordt gekozen, voor elk adviesonderwerp is een aangewezen raadslid eerstverantwoordelijk voor de voorbereiding. Dit raadslid zal uit dien hoofde voorzitter zijn van de (eventuele) werkgroep, de raad op de hoogte houden van de lopende voorbereidingen en waar nodig besprekpunten in de raad aan de orde stellen.

4. afstemming en samenwerking

4.1 afstemming en samenwerking met andere adviescolleges

Over de werkprogramma's en de voortgang bij de voorbereiding van de adviezen vindt regelmatig overleg met andere raden plaats. Veel van dit overleg vindt plaats tussen de secretarissen en secretariaten van de nieuwe adviescolleges, maar ook leden of delegaties van de raden zelf hebben incidenteel contact met elkaar. In enkele gevallen is er sprake van structureel overleg op voorzittersniveau.

In de loop van het verslagjaar 1997 was concreet sprake van de volgende vormen van overleg, uitwisseling en samenwerking:

- door het secretariaat zijn - rond specifieke adviesonderwerpen en/of het werkprogramma in het algemeen - contacten gelegd en onderhouden met de secretariaten van de VROMraad, de Raad voor Verkeer en Waterstaat, de Raad voor Cultuur, de WRR, de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling en de onderzoeks-programmeringsraden RMNO en NRLO. Daarnaast is een regulier overleg ontstaan tussen alle systeembeheerders van de nieuwe adviesraden, op initiatief van de Adviesraad voor Wetenschap en Technologie (AWT).
- er is een periodiek overleg gestart tussen de voorzitters en secretarissen van de Raad voor Verkeer en Waterstaat, de VROM-raad en de Raad voor het Landelijk Gebied. In de loop van 1997 vond dit overleg reeds tweemaal plaats en het voornemen is om dit in volgende jaren 3 tot 4 maal per jaar te gaan doen.
Overleg op raadsniveau met andere raden vindt vooralsnog op incidentele basis plaats, gericht op specifieke onderwerpen van gemeenschappelijk belang. Zo zijn delegaties van de Raad voor het Landelijk Gebied en de Raad voor Cultuur met elkaar in gesprek geweest over o.m. cultuurhistorie, ruimtelijke kwaliteit en inrichtingsvraagstukken.
- ter voorbereiding van een internationale conferentie (zie 4.2) is in het verslagjaar een gezamenlijke werkgroep van de VROMraad, de RMNO en de Raad voor het Landelijk Gebied actief geweest.
- op 29 maart vond een bijeenkomst plaats van alle voorzitters en secretarissen van de nieuwe adviescolleges, waarbij lopende zaken werden uitgewisseld en zaken van gemeenschappelijk belang besproken. Dit initiatief van de WRR zal op jaarlijkse voet worden voortgezet.
Conform een afspraak bij deze bijeenkomst zenden de nieuwe adviesraden elkaar álle adviezen, werkprogramma's, uitnodigingen, en andere publicaties toe.
- op uitnodiging van de VROMraad leverde de Raad voor het Landelijk Gebied een inhoudelijke bijdrage aan het advies over het Europese Ruimtelijke OrdeningsPerspectief van die raad. Omgekeerd heeft de Raad voor het Landelijk gebied de VROMraad en de Raad voor Verkeer en Waterstaat uitgenodigd om een bijdrage te leveren aan zijn advies over een Integraal Ontwikkelingsperspectief voor het IJsselmeer.

4.2 internationale uitwisseling en samenwerking

internationaal samenwerkingsverband van adviesraden

De Raad voor het Landelijk Gebied participeert in een internationaal uitwisselings- en samenwerkingsverband van natuur- en milieu-adviesraden uit (a.s.) lidstaten van de Europese Unie. Vanuit Nederland nemen hieraan - naast de RLG - ook de VROMraad, de RMNO en de WRR deel. Concreet gaat het om de volgende activiteiten:

- eens per jaar vindt een meerdaagse bijeenkomst plaats van delegaties van participerende raden, waarbij ervaringen worden uitgewisseld en een thema van gemeenschappelijk belang uitgediept
- gedurende het hele jaar vindt uitwisseling van informatie plaats via de gemeenschappelijke 'focal point-information service', onder meer via een eigen, eind 1997 gereedgekomen Web-

site; dit focal-point is opgericht en wordt in stand gehouden door de deelnemende raden, waaronder ook de Raad voor het Landelijk Gebied

- incidenteel zijn er bijeenkomsten van geïnteresseerde raden rond een actueel thema: dit jaar vond in Brussel een bespreking plaats rond de EU-kaderrichtlijn water, waaraan ook de RLG deelnam
- een 'steering committee', bestaande uit 3 personen/vertegenwoordigers van de deelnemende raden, ziet toe op het functioneren van het 'focal point' en daarmee samenhangende activiteiten. Voor de Nederlandse raden vervulde de secretaris van de Raad voor het Landelijk Gebied gedurende 1997 deze rol. In 1998 zal een lid van de VROM-raad dat doen.

organisatie van internationale conferentie in Nederland

Samen met de VROMraad en de RMNO was de Raad voor het Landelijk Gebied in 1997 gastheer van de jaarlijkse bijeenkomst en conferentie van de natuur- en milieu-adviesraden uit (a.s.) lidstaten van de EU. Een gezamenlijke werkgroep van de drie raden bereidde deze conferentie zowel inhoudelijk als logistiek voor.

De conferentie vond plaats op 24 en 25 oktober te Vinkeveen, met aansluitend een excursie naar Waterland. Het thema van deze conferentie was 'zelfregulering' en aan het programma leverden - naast buitenlandse raden én externe sprekers - ook de voorzitters en een aantal leden van de organiserende raden een belangrijke bijdrage. Er namen 50 afgevaardigden aan de conferentie deel, afkomstig van 20 raden uit 14 landen. De proceeding's van de conferentie zullen in de loop van 1998 worden gepubliceerd door uitgeverij Kluwer.

overige contacten met het buitenland

De raad zoekt nadrukkelijk contact met o.m. de landbouw-vertegenwoordigingen van Nederland in het buitenland, en met relevante organisaties en overheden waaronder ook de diverse EU-organen. Op deze manier verzamelt de raad informatie voor het opstellen van zijn adviezen, maar tegelijk werkt hij zo aan een verbreding van de verspreiding en het gebruik van zijn adviezen. Speciaal voor dat doel verschijnt van elk advies een verkorte Engelstalige versie.

Het eerste Engelstalige advies - 'ten points for the future' - kon begin november worden verzonden en leverde veel navraag en positieve reacties op. De Engelse versies van de overige twee in 1997 uitgebrachte adviezen konden pas rond de jaarwisseling worden verzonden.

5. uitgebrachte adviezen en adviezen in voorbereiding

In mei 1997 publiceerde de raad zijn **'Introductie en werkprogramma 1997-1998'** (RLG 97/1). In deze publicatie stelt de raad zich voor, beschrijft hij zijn taak en voorgenomen werkwijze en geeft hij een globaal overzicht van het werkprogramma voor 1997 en 1998. Van de in dit werkprogramma opgenomen adviezen zijn er inmiddels drie uitgebracht (zie 5.1) en zijn de meeste andere in voorbereiding genomen (zie 5.2).

5.1 uitgebrachte adviezen

'Tien voor de toekomst', *advies ten behoeve van de beleidsagenda voor het landelijk gebied in de 21e eeuw.*

Met het advies 'Tien voor de toekomst' richt de raad zich - op verzoek van de minister van LNV - op de hoofdpunten van het beleid voor het landelijk gebied in de 21e eeuw. De raad komt niet met de zoveelste verkenning of scenario-studie, maar maakt van dergelijke publicaties juist gebruik om te komen tot de beschrijving van een toekomstbeeld dat een mengsel is van wens en verwachting, een 'realistisch wensbeeld' zogezegd. Op grond van dat beeld - dat weliswaar geen droombeeld is maar dat zeker ook niet als vanzelfsprekend zonder enig beleid tot stand zal komen - formuleert de raad 'agendapunten' voor het beleid in de volgende eeuw.

- de raad geeft onder meer aan dat het landelijk gebied een bredere functie voor de samenleving kan en móet krijgen: naast de landbouw kunnen andere nuts- en productiefuncties worden ontwikkeld en bovendien kunnen bepaalde vormen van niet aan het landelijk gebied gebonden bedrijvigheid wel degelijk in dat gebied passen en worden gevestigd.
- voor de landbouw ziet de raad een beleid met meerdere sporen. Enerzijds vindt een brede ontwikkeling naar multifunctionele bedrijven plaats, bedrijven die de agrarische productie combineren met de verwerking van producten, landschapszorg, recreatie of andere vormen van bedrijvigheid die op één of andere manier aan het landelijk gebied zijn gekoppeld. Aan de andere kant is er plaats voor een (verdere) ontwikkeling van hooggespecialiseerde, kapitaal- en kennisintensieve bedrijven die niet zijn gebonden aan zeer grote oppervlakten. Dat zijn bedrijven met een expliciete productiedoelstelling, waaronder met name ook bedrijven die toeleverend zijn voor productiebedrijven elders in de wereld. Voor de ontwikkeling van grootschalige grondgebonden landbouwbedrijven, die het in de internationale verhoudingen steeds meer moeten hebben van omvang, efficiëntie en massaproductie, ziet de raad in Nederland steeds minder ruimte. Internationale en regionale oriëntatie moeten volgens de raad niet als tegenstelling worden gezien maar met elkaar worden verbonden. Het streven naar regionale identiteit is een gezonde manier om een eigen plaats in de turbulente wereldorde te creëren, ook in economisch opzicht.
- de ontwikkeling van de landbouw en de verdere versterking en verbreding van de plattelandseconomie zullen binnen alle noodzakelijke milieuraandvoorwaarden moeten plaatsvinden, terwijl tegelijkertijd de bestaande 'milieuhypotheek' door een grootscheepse sanering wordt afgelost. De raad stelt zich voor dat het landelijk gebied op milieugebied uiteindelijk vooróop moet lopen, met het oog de waarden die er zijn te verdedigen en de directe afhankelijkheid van de vernieuwde plattelandseconomie van de kwaliteit van de omgeving.
- bij de verbreding en versterking van de plattelandseconomie moet bovendien de waarde van het landelijk gebied voor natuur en recreatie blijven bestaan en moeten de werkelijk onvervangbare waarden worden benoemd en beschermd.
- de raad meent dat de noodzakelijke veranderingen in het landelijk gebied voor een belangrijk deel van binnen uit moeten en kunnen komen: het 'human capital' is aanzienlijk. Dat moet worden benut en daar moet ook in worden geïnvesteerd: in mensen en in kwaliteit.

De voorbereiding van het advies vond in en door de voltallige raad plaats, omdat dit het eerste advies van de raad betrof en vooral ook omdat het zich vrij algemeen over het gehele aandachtsgebied van de raad uitspreekt. Ten behoeve van de voorbereiding van de besprekingsstukken voor de raad vormden de leden Beckers en Van der Ploeg de aanspreekpunten voor het secretariaat.

Dit advies werd gedrukt en verspreid als publicatie RLG 97/2.

Onder nummer RLG 97/2a verscheen tevens een verkorte Engelse uitgave van dit advies.

‘Stad en land in groen verband’, advies over de ordening van stad en land.

Met het advies ‘Stad en land in groen verband’ gaat de raad in op de verhouding stad-land in de ruimtelijke ordening. De vier stad-landconcepten die de Rijksplanologische Dienst - ter voorbereiding van de 5e Nota Ruimtelijke Ordening - in discussie heeft gebracht, vormden mede de aanleiding voor de adviesaanvraag.

- de raad meent dat vóór het denken over ruimtelijke concepten, eerst het onderwerp ruimtelijke kwaliteit de aandacht verdient: zowel in de directe woonomgeving (dus in stedelijke situaties), in de regio als op nationale schaal. Groene elementen spelen op al deze niveaus een belangrijke, maar verschillende rol. Kwaliteit wordt daarbij bepaald door o.m. identiteit en plaats- of gebiedsgebondenheid, door verschillen in schaal en regio en door de kenmerken die van de groene ruimte - het landelijk gebied - de noodzakelijke tegenhanger maken van het stedelijke: rust, ruimte, stilte, natuur, het donker, de zichtbare ontstaansgeschiedenis, de langzaamheid van het landelijk gebied, tegenover de dynamiek en de snelheid van het stedelijke.

De raad vindt niet dat er kwaliteitsvoorschriften moeten komen, maar pleit er wel voor dat een checklist met de belangrijkste kwaliteitsbepalende factoren wordt opgesteld en gebruikt.

- een beoordeling per situatie is volgens de raad dus van belang. Maar dat betekent niet dat een ruimtelijk concept op nationale schaal overbodig is. Het landelijk gebied moet in een dergelijk concept dan echter niet als ‘restruimte’ voor verstedelijking worden gezien, maar juist als een sturende factor bij die verstedelijking. De waarden, functies en structuren van het landelijk gebied moeten als een ‘groen-blauw casco’ functioneren, een casco waarbinnen de verstedelijking zich afspeelt en dat bepaalt wát wáár en in wélke mate mogelijk is.

De raad meent dat het RPD-streefbeeld ‘Stedenland’ - het model van compacte verstedelijking - de meeste aanknopingspunten biedt voor het hanteren van het denkmodel van een groen-blauw casco dat de verstedelijking stuurt. Maar niet zonder meer. Per landsdeel, of misschien zelfs per regio, moet het ‘bijmengen’ van aspecten uit de andere streefbeelden mogelijk zijn.

- de raad acht een nationaal kader voor de ordening van stad en land belangrijk, maar vraagt daarnaast meer aandacht voor het regionale niveau. Het invullen van ‘kwaliteit’ moet zijns inziens vooral op dat niveau plaatsvinden. In dat kader pleit de raad voor het mogelijk maken van een bovenstedelijke planningsautoriteit en het verruimen van de mogelijkheden van gemeenten m.b.t. financiering en het grondbeleid. Tevens pleit hij voor het meer ‘bewust belonen’ van gemeenten voor het zorgvuldig omgaan met het landelijk gebied.

Het advies werd voorbereid door een **werkgroep** ad hoc. Vanuit de raad namen daaraan de leden Blok en Borger (werkgroepvoorzitter) deel. Zij werden aangevuld met dr. L.M. van den Berg, drs. J. Gadet, ir. A. Hosper, ir. W.J.C. Hoeffnagel, E. Hüner, R.M.W.J. Nas, mw. ir. M. Teer, dr. S.P. Tjallingii, dr. ir. L.J.M. Tummers, mw. ir. F.W. van Welsen en ir. H. Wieringa.

Dit advies werd gedrukt en verspreid als publicatie RLG 97/3.

Onder nummer RLG 97/3a verscheen tevens een verkorte Engelse uitgave van dit advies.

‘Nieuw land ontwikkelen: zinnig of onbezonnen?’, advies over de zinnigheid van nieuw land-oplossingen voor mainports, woningbouw, landbouw, natuur of recreatie.

In het advies ‘Nieuw land ontwikkelen: zinnig of onbezonnen?’ buigt de raad zich - tegen de achtergrond van de discussie over mainport-uitbreidingen en woningbouwlocaties in zee - over

de vraag wanneer het gerechtvaardigd is om tot een ingrijpende maatregel als het ontwikkelen van nieuw land over te gaan. Onder meer de volgende conclusies worden getrokken:

- nut en noodzaak-discussies worden reeds teveel vermengd met discussies over locatie-alternatieven en uitvoeringsmogelijkheden, zaken die in dat stadium nog niet aan de orde zouden moeten zijn;
- de nu aan de orde zijnde uitbreiding van en investering in mainports zou in de besluitvorming en de realisering gekoppeld moeten worden aan de voorwaarde om tegelijk óók te investeren in een tweede, alternatief economisch traject;
- een gefaseerde besluitvorming en ontwikkeling - dus met de mogelijkheid van gehele of gedeeltelijke heroverweging op basis van nieuwe inzichten en ontwikkelingen - moet worden gevolgd en derhalve ook mogelijk zijn;
- nieuw land-opties voor de realisering van mainportuitbreidingen of andere grote projecten dienen - ervan uitgaande dat nut en noodzaak zijn aangetoond - pas in overweging genomen te worden als de mogelijkheden van bestaande locaties definitief zijn uitgeput;
- voor de ontwikkelingen van dit moment betekent dit volgens de raad:
 - geen nieuw land voor Schiphol, maar bij voorkeur doorgroei op huidige locatie
 - geen 2e Maasvlakte maar ruimte op bestaande bedrijventerreinen (beter) benutten
 - geen nieuw land voor woningbouw, natuur en recreatie, maar investeren in de mogelijkheden van het bestaande land.

Het advies werd voorbereid door een **werkgroep** ad hoc. Vanuit de raad namen daaraan de leden De Boois, Van Noord (werkgroepvoorzitter), Nijhoff en De Vrey-Vringer deel. Zij werden aangevuld met drs. J. Borgman, prof. dr. A.G.J. Dietvorst, prof. dr. H.J.M. Goverde, ir. H. van 't Land, dr. J.T. Mommaas, dr. M.J.F. Stive en prof. dr. ir. L.C. Zachariasse; prof. dr. ir. R. Rabbinge heeft de concepten schriftelijk van commentaar voorzien.

Ook werd ten behoeve van de voorbereiding van het advies in opdracht van de raad door het Kennis- en InnovatieCentrum Recreatie een studie verricht naar de positieve en negatieve aspecten van nieuw land-ontwikkeling voor de Zuidhollandse kust.

Het advies werd gedrukt en verspreid als publicatie RLG 97/4.

Onder nummer RLG 97/4a verscheen tevens een verkorte Engelse uitgave van dit advies.

5.2 adviezen in voorbereiding

Naast de genoemde, reeds afgeronde en gepubliceerde adviezen heeft de raad diverse adviezen in voorbereiding. Een aantal daarvan is al in een vergevorderd stadium, terwijl andere adviezen zich nog in een oriënterend stadium bevinden. Aan de hand van het werkprogramma 1997-1998 wordt hierna de stand van zaken per 31 december 1997 weergegeven:

bestuurlijke rollen en verantwoordelijkheden in relatie tot de LNV-koers voor de 21e eeuw

De voorbereiding van dit advies is nog niet gestart.

grootschalige ingrepen en de kwaliteit van het landelijk gebied

Ten behoeve van de voorbereiding van dit advies heeft de raad een werkgroep ad hoc ingesteld. Vanuit de raad nemen daaraan de leden Beckers (werkgroepvoorzitter) en Borger deel. Zij worden aangevuld door drs. A. van de Klundert, mr. P. Kuypers, prof. dr. D.B. Needham, J.B. Saris en ir. D.F. Sijmons.

Het advies zal een sterk bestuurlijke inslag te krijgen: hoe kan de inpassing van grootschalige projecten met de kwaliteit van het landelijk rekening houden en deze mogelijk zelfs versterken? Daarbij gaat het erom wie wanneer wat besluit, en op basis van welke informatie en afwegingen.

de toekomstige relatie land-water

Ten behoeve van de voorbereiding van dit advies heeft de raad een werkgroep ad hoc ingesteld. Vanuit de raad nemen daaraan de leden De Boois (werkgroepvoorzitter), Nijhoff, Wolff (agendalid) en Van Wijmen deel. Zij worden aangevuld met drs. J. van der Does, ir. H.W.

Kamphuis, prof. dr. D.E.A. Koster, ir. G.A. Oosterbaan, ir. J.G. de Ronde en prof. dr. A.J.M. Smits.

Inmiddels is het analysedeel van het advies afgerond. Hierin wordt geschetst met welke veranderingen van zeespiegel en met welke bodemdaling rekening moet worden gehouden op een termijn van 50 tot 100 jaar en wat daarvan globaal de effecten (zouden) zijn op de verschillende delen van ons land. Er wordt nog gewerkt aan het adviesgedeelte waarin zal worden aangegeven hoe met de voorspelde effecten om te gaan, dus welke voorzieningen zouden moeten worden getroffen om de huidige inrichting van Nederland te handhaven en welke veranderingen van functie en inrichting wenselijk of zelfs onvermijdelijk zijn.

kustvisserijbeleid

Ten behoeve van de voorbereiding van dit advies is een kleine voorbereidingsgroep ingesteld, bestaande uit de raadsleden Van Noord en Wolff (voorzitter), aangevuld met prof. dr. ir. J.W. Koolhaas. Na een start in dit beperkte verband, zal de voorbereidingsgroep een reeks gesprekken voeren met vertegenwoordigers van een groot aantal organisaties uit o.m. de visserijsector en de natuurbescherming.

Het advies zal ingaan op de principiële vraag of en in welke mate (of onder welke condities) natuur en visserij in de kustzone kunnen samengaan.

hectares of kwaliteiten: de gewenste natuur in relatie tot andere functies

Ten behoeve van de voorbereiding van dit advies heeft de raad een werkgroep ad hoc ingesteld. Vanuit de raad nemen daaraan de leden Blok (werkgroepvoorzitter), Ter Kuile-van der Hoeven en Van Wijmen deel. Zij worden aangevuld met drs. W. ter Keurs, drs. W. Lammers, ing. A. Perik, ir. P. Terwan, dr. S.P. Tjallingii, drs. E.J. Weeda en drs. J.G.A. van Zoest.

De voorbereiding bevindt zich nog in een oriënterend stadium. Het beeld ontstaat dat in het advies niet de doelstellingen van het natuurbesluit ter discussie zullen staan, maar wel de aard en realisering ervan.

wat moet de maatschappij over hebben voor natuur en recreatie

Ten behoeve van de voorbereiding van dit advies heeft de raad een kleine voorbereidingsgroep uit zijn midden samengesteld, bestaande uit de leden Beckers, Van Montfrans en Van Wijmen (voorzitter). In een wat later stadium van de voorbereiding zal een grotere 'klankbordgroep' worden ingeschakeld, teneinde opvattingen te toetsen en te nuanceren of aan te vullen.

Centraal in het advies staat wat de rol en verantwoordelijkheid van overheid, burger, organisaties en bedrijven is voor natuur en recreatie en dan met name de vraag of er - op grond van de huidige maatschappelijke ontwikkelingen - van veranderingen sprake is dan wel moet zijn.

de beschikbaarheid van water

De voorbereiding van dit advies is nog niet gestart: eerst moet daarvoor het advies over de relatie land-water worden afgerond.

voedselproductie in de 21e eeuw

Ten behoeve van de voorbereiding is een kleine voorbereidingsgroep ingesteld, bestaande uit de raadsleden Koolen, Van Noord en Van der Ploeg (voorzitter), aangevuld met mw. K. Eisses-Timmerman. In dit kleine verband is een inventarisatie van de huidige stand van zaken uitgevoerd en zijn de vragen die daarbij gesteld moeten worden geformuleerd. Vanaf begin 1998 zal de voorbereidingsgroep n.a.v. deze vragen een reeks gesprekken voeren met personen en vertegenwoordigers uit de landbouwsector, onderwijs, consumentenorganisaties, milieubeweging, financiële wereld etc.

integraal ontwikkelingsperspectief IJsselmeer

Met de voorbereiding van dit advies is pas aan het eind van 1997 begonnen. Ten behoeve van de voorbereiding is een werkgroep samengesteld, die echter in het verslagjaar 1997 niet meer bijeenkwam. Vanuit de raad nemen aan de werkgroep de leden Van Montfrans, Nijhoff

(werkgroepvoorzitter) en Wolff deel, aangevuld met o.m. lokale en provinciale bestuurders en deskundigen m.b.t. waterbeheer, recreatie, natuur, visserij, transport, en cultuur/monumenten.

kenmerkend landelijk gebied als nationale identiteit

Met de voorbereiding van dit advies is pas aan het eind van 1997 begonnen. Op termijn zal een werk- of klankbordgroep worden ingesteld, dat wil zeggen als een inhoudelijke inventarisatie gereed is die als ondergrond voor de discussie kan dienen. Bij de voorbereiding zijn vanuit de raad de leden Borger (voorzitter), Van Montfrans, Nijhoff en De Vrey-Vringer betrokken.

6. samenstelling raad en secretariaat per 31-12-1997

richtlijnen voor de samenstelling van de raad

De Kaderwet adviescolleges stelt dat de nieuwe adviesraden uit ten hoogste 14 leden en een voorzitter mogen bestaan. De Raad voor het Landelijk Gebied bestaat uit het maximale aantal leden dat de Kaderwet toestaat. De leden van de raad zijn - conform de richtlijnen van de wet - onafhankelijk en benoemd op basis van hun deskundigheid op het werkterrein waarvoor de raad is ingesteld, alsmede hun maatschappelijke kennis en ervaring.

nadere interpretatie van de richtlijnen

Bij de samenstelling van de raad en de benoeming van de leden is de richtlijn van de Kaderwet als volgt geïnterpreteerd. Enerzijds is aan *inhoudelijke deskundigheid* met betrekking tot landbouw, natuurbeheer, openluchtrecreatie, water, milieu en sociaal-economische dan wel bestuurlijk-juridische vraagstukken een groot belang toegekend en daarom als criterium voor selectie en spreiding van de leden gebruikt. Anderzijds werd naast deze inhoudelijke deskundigheid ook *maatschappelijke ervaring en achtergrond* van belang geacht. Op grond daarvan is een spreiding van de leden over de terreinen (1) onderzoek en wetenschap, (2) openbaar bestuur en (3) maatschappelijke organisaties nagestreefd.

samenstelling van de raad

De raad is per 1 januari 1997 samengesteld zoals hieronder wordt weergegeven. Hierin zijn tot aan het einde van het verslagjaar 1997 geen veranderingen aangebracht.

- **Prof. H.J.L. Vonhoff (voorzitter)**, voorheen Commissaris der Koningin en thans o.m. voorzitter van de Hoge Veluwe en bijzonder hoogleraar aan de Erasmusuniversiteit.
- **Prof. dr. Th.A.M. Beckers**, hoogleraar Vrijtijdswetenschappen aan de Katholieke Universiteit Brabant
- **Mw. drs. H.L. Blok**, voorheen Gedeputeerde in Zuid-Holland en thans burgemeester van Brummen
- **Mw. dr. H.M. de Boois**, voorheen lid van de Tweede Kamer en voorzitter van Zuiveringschap Amstel en Gooiland, thans voorzitter van de Vogelbescherming
- **Prof. dr. G.J. Borger**, hoogleraar Historische Geografie aan de Universiteit van Amsterdam
- **Mw. mr. F.G. van Diepen-Oost**, Gedeputeerde in Noord-Holland
- **Ir. J.T.G.M. Koolen**, voorzitter Limburgse Land- en Tuinbouw Bond
- **Mw. mr. H.C. ter Kuile-van der Hoeven**, voorzitter Brabants Particulier Grondbezit en lid van de gemeenteraad van Rotterdam
- **Mw. G.W. van Montfrans-Hartman**, voorheen burgemeester, thans verbonden aan BCG Interim-management en voorzitter van de Voorlopige Commissie Nationale Parken
- **J. van Noord (vice-voorzitter)**, voorheen lid van de Tweede Kamer en voorzitter van de Raad voor de Openluchtrecreatie, thans o.m. voorzitter van de NVVS en onafhankelijk adviseur
- **P. Nijhoff**, directeur van de Stichting Natuur en Milieu
- **Prof. dr. J.D. van der Ploeg**, hoogleraar Rurale Sociologie aan de Landbouwuniversiteit Wageningen
- **Mw. mr. W.M.C. de Vrey-Vringer**, burgemeester van Nieuwkoop
- **Prof. dr. W.J. Wolff**, hoogleraar Mariene Biologie aan de Rijksuniversiteit van Groningen
- **Mr. P.C.E. van Wijmen**, advocaat te Breda, gespecialiseerd in milieu en ruimtelijke ordening.

Met het oog op het onafhankelijk functioneren van de raad ontbreken daarin niet alleen de belangenbehartigers, maar hebben in de raad evenmin vaste ambtelijke vertegenwoordigers of adviseurs zitting. Overigens kán de raad niet-raadsleden wel op ad hoc-basis voor vergaderingen uitnodigen, als hij meent dat dit voor de behandeling van bepaalde onderwerpen gewenst is.

secretariaat

Het secretariaat van de raad heeft een formatieve omvang van 12 fte. De feitelijke bezetting per 31 december 1997 is echter 10,9 fte. Het secretariaat is als volgt samengesteld:

- **Drs. T. Klumpers**, secretaris, hoofd van het secretariaat.
- **Mw. J.N. Dam**, documentatie en systeembeheer; coördinatie administratie (0,8)
- **Mw. J.P. de Jesus**, financiële en personele administratie; secretariaat algemeen
- **Mw. M. Van Rhenen-Winkel**, post- en archiefzaken (0,6)
- **Mw. drs. E.A. Andersson**, adjunct-secretaris, met als eerste aandachtsgebied internationale ontwikkeling natuur, bos en landschap, ruimtelijke ordening en landgebruik
- **Drs. W.H. Brandenburg**, adjunct-secretaris, met als eerste aandachtsgebied functie-afstemming en integratie in het landelijk gebied, gebiedsgericht beleid en plattelandsvernieuwing
- **Ing. A.K. Denneman**, adjunct-secretaris (0,8), met als eerste aandachtsgebied waterbeheer, inclusief internationale aspecten, in relatie tot de functies van het landelijk gebied
- **Mw. drs. M. Kloosterman**, adjunct-secretaris (0,8), met als eerste aandachtsgebied ruimtelijke ordening, infrastructuur en de relatie stad-land
- **Dr. B.H. van Leeuwen**, adjunct-secretaris en tevens plaatsvervangend secretaris, met als eerste aandachtsgebied natuur en de milieu-randvoorwaarden, trends en modellen, biologische aspecten van de visserij
- **Drs. F.J. van der Valk**, adjunct-secretaris, met als eerste aandachtsgebied nationale en internationale ontwikkeling van landbouw, handel en visserij en de consequenties op nationaal niveau
- **Ir. G.C. Weernekers**, adjunct-secretaris (0,8), met als eerste aandachtsgebied de ontwikkeling van de openluchtrecreatie en woon-werk-vrijetijdspatronen
- **Ing. C.H.R. Wichers**, adjunct-secretaris, met als eerste aandachtsgebied inrichting, beheer en gebruik van het landelijk gebied t.b.v. natuur, bos, landbouw en openluchtrecreatie
- **(vacature)**, adjunct-secretaris, met als eerste aandachtsgebied landbouwsystemen, bedrijfsvoering en technologische ontwikkeling.